

İKİNCİ BÖLÜM

KARAR

Başvuru Numarası : 2014/11368

Karar Tarihi : 23/7/2014

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Serdar ÖZGÜLDÜR

Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Raportör : Akif YILDIRIM

Başvurucu : Mahmut TANAL

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığına aday olması nedeniyle anayasal haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 11/7/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm İkinci Komisyonunca 16/7/2014 tarihinde kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

4. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

5. Yüksek Seçim Kurulunun cumhurbaşkanı seçimi geçici aday listesine ilişkin kararı 8/7/2014 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanmıştır.

6. Başvurucu, Yüksek Seçim Kurulunun bu kararına 9/7/2014 tarihinde itiraz etmiştir.

7. Cumhurbaşkanı seçimi kesin aday listesiyle ilgili Yüksek Seçim Kurulunun 10/7/2014 tarih ve 2014/3227 sayılı kararının 11/7/2014 tarihli Resmî Gazete'de yayımlanması ile başvurusunun itirazının reddedildiği anlaşılmaktadır.

8. Yüksek Seçim Kurulunun “*kesin aday listesi*”ne ilişkin kararının ilgili kısmı şu şekildedir:

“... İlk oylaması 10 Ağustos 2014 Pazar günü, ilk oylamada geçerli oyların salt çoğunluğu sağlanamadığı takdirde ikinci oylaması 24 Ağustos 2014 Pazar günü yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı Seçimi nedeniyle aday gösterilenlere ilişkin *itirazlar* Yüksek Seçim Kurulunca karara bağlanmış olup.

-Ekmeleddin Mehmet İHSANOĞLU,

-Recep Tayyip ERDOĞAN,

-Selahattin DEMİRTAŞ'tan

oluşan “*KESİN ADAY LİSTESİ*”nin 6271 sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu'nun 10. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca 11 Temmuz 2014 Cuma günü Resmî Gazete'de yayımlanmasına karar verilmesi gerekmektedir...”

9. Başvurucu, itirazının reddedilmesi üzerine 11/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

10. 19/1/2012 tarih ve 6271 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Seçimi Kanunu'nun “*İtiraz ve kesin aday listesi*” kenar başlıklı 10. maddesi ile aynı Kanun'un “*Adayların görevden ayrılması ve göreve dönmesi*” kenar başlıklı 11. maddesinin (1) numaralı fıkrası.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

11. Mahkemenin 23/7/2014 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 11/7/2014 tarih ve 2014/11368 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

12. Başvurucu, Adalet ve Kalkınma Partisi hükümetinin ve bu partinin temsilcisi Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın farklı mezhep, din, etnik kökene sahip vatandaşları birbirinden ayırıştırarak eylem ve söylemlerde bulunduğunu, bu durumun ülkede iç çatışma ve şiddetin artmasına sebep olduğunu, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığına aday olmasının hukuksuz olduğunu, adaylığının iptal edilmesi gerektiğini belirterek, Anayasa'nın 17., 19., 20., 24., 25., 26., 27., 28., 30., 34., 36., 38. ve 40. maddelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

13. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi şöyledir:

“*Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır.*”

14. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

“*Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir. ...*”

15. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un “*Bireysel başvuru hakkı*” kenar başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“*Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller*

kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurulabilir.”

16. 6216 sayılı Kanun'un “*Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar*” kenar başlıklı 46. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

“Bireysel başvuru ancak ihlale yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmâl nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.”

17. 6216 sayılı Kanun'un “*Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar*” başlıklı 46. maddesinde kimlerin bireysel başvuru yapabileceği sayılmış olup, anılan maddenin (1) numaralı fıkrasına göre; bir kişinin Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmesi için üç temel ön koşulun birlikte bulunması gerekmektedir. Bu önkoşullar, başvuruya konu edilen ve ihlale yol açtığı ileri sürülen kamu gücü eylem veya işleminden ya da ihmâlden dolayı, başvurucunun “*güncel bir hakkının ihlal edilmesi*”, bu ihlalden dolayı kişinin “*kişisel olarak*” ve “*doğrudan*” etkilenmiş olması ve bunların sonucunda başvurucunun kendisinin “*mağdur*” olduğunu ileri sürmesi gerekir (B. No: 2013/6179, 20/3/2014, § 24).

18. Bu üç temel koşula ilave olarak 6216 sayılı Kanun'un “*Bireysel başvuru hakkı*” başlıklı 45. maddesinin (1) numaralı fıkrasına göre Anayasa Mahkemesine ancak Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin ihlal edildiği iddiasıyla başvurulabilir. Buradan çıkan sonuca göre Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden, AİHS ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamında bir hakkı doğrudan etkilenmeyen kişi “*mağdur*” statüsü kazanamaz (B. No: 2013/6179, 20/3/2014, § 25).

19. Bireysel başvuruda “*mağdur*” kavramı, davada menfaat veya dava ehliyeti kuralları gibi kurallardan bağımsız bir şekilde yorumlanır (*Gorraiz Lizarraga ve Diğerleri/İspanya*, B. No: 62543/00, 10/11/2004, § 35). Ayrıca “*mağdur*” kavramının yorumu, günümüzde toplumun koşulları ışığında değişime tabi olup, bu kavram aşırı biçimcilikten uzak bir şekilde uygulanmalıdır (*Gorraiz Lizarraga ve Diğerleri/İspanya*, § 38).

20. Kendilerinin belirli bir işlemten doğrudan etkilenme tehdidiyle ya da tehlikesiyle karşı karşıya olduklarını ve dolayısıyla potansiyel olarak mağdur olduklarını iddia eden başvurucular ile yalnızca ulusal hukukları değiştirmeyi veya toplumun menfaatinin korunmasını amaçlayan başvurular arasında dikkatli bir ayırım yapılmalıdır. Bu son bahsedilen türdeki ve içtihatla “*halk davası*” (actio popularis) olarak isimlendirilen başvurulara bireysel başvuru hakkı tanınmamıştır (bkz. *Klass ve Diğerleri/Almanya*, B.No: 5029/71, 6/9/1978, §33; *Altuğ Taner Akçam/Türkiye*, B.No: 27520/07, 25/10/2011, §66). Dolayısıyla bireylerin, kendi bireysel hakkının ihlal edildiğini ileri sürmeksizin toplumun menfaatlerinin ihlal edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunma hakkı bulunmamaktadır.

21. Başvuru konusu olayda ilk oylaması 10/8/2014 tarihinde yapılacak olan Cumhurbaşkanlığı seçimi geçici aday listesine ilişkin Yüksek Seçim Kurulu kararı 8/7/2014 tarihinde Resmî Gazete’de yayımlanmıştır. Adaylara ilişkin itirazlar Yüksek Seçim Kurulunun 10/7/2014 tarih ve 2014/3227 sayılı kararı ile değerlendirilmiş ve reddedilmiştir. Başvurucu, Başbakanın Cumhurbaşkanlığına aday olmasının hukuksuz olduğunu, adaylığının iptal edilmesi gerektiğini belirterek Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

22. Başvurucu, Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın farklı mezhep, din, etnik kökene sahip vatandaşları birbirinden ayırıtıran eylem ve söylemlerde bulunduğunu, bu durumun ülkede iç çatışma ve şiddetin artmasına sebep olduğunu, Başbakan'ın Cumhurbaşkanlığı adayı olmasının Anayasa'ya aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Yüksek Seçim Kurulunun, Cumhurbaşkanlığı seçimine ilişkin söz konusu kararlarının başvurunun haklarına bir müdahale oluşturduğundan bahsedilemez. Dolayısıyla Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığı adayı olmasına ilişkin Yüksek Seçim Kurulu kararları nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenmeyen başvurunun, bireysel başvuru yapma hakkı bulunmamaktadır.

23. Açıklanan nedenlerle, başvurunun ihlale neden olduğunu ileri sürdüğü Yüksek Seçim Kurulu kararlarından kişisel olarak etkilenmediği anlaşıldığından, başvurunun, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “*kişi yönünden yetkisizlik*” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle, başvurunun “*kişi yönünden yetkisizlik*” nedeniyle **KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA**, yargılama giderlerinin başvuru üzerinde bırakılmasına, 23/7/2014 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Serdar ÖZGÜLDÜR

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Engin YILDIRIM